

Motion till riksdagen

1988/89:K602

av Ulla Tillander och Stina Eliasson (båda c)
Regeringsformen och folkkyrkor

Ett av de utmärkande dragen hos de trossamfund som har folkkyrkokaraktär är att medlemskap i samfundet bygger på familjetillhörighet. Medlemskapet är således inte grundat på individuell bekännelse till samfundets tro.

Exempel på sådana trossamfund med folkkyrkokaraktär i vårt land i dag är den grekisk-ortodoxa kyrkans församlingar, den romersk-katolska kyrkan och svenska kyrkan.

Det har från olika håll framförts tolkningar av 1974 års regeringsforms bestämmelser om religionsfrihet och tillhörighet till trossamfund, som innebär att den nuvarande regeringsformen inte ger utrymme för folkkyrkligt organiserade trossamfund. Regeringsformen skulle enligt denna tolkning endast kunna godta trossamfund byggda på individuell bekännelse, där grunden för inträdet i samfundet är en viljeyttring av något slag. Här kan jämföras med uttryckssättet i 4 § religionsfrihetslagen angående trossamfund: "sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst".

Som bl.a. civildepartementets arbetsgrupp för översyn av reglerna om statligt stöd till invandrarnas trossamfund har påpekat (Ds C 1986:12) står invandrare tillhörande trossamfund av folkkyrkokaraktär ofta frågande inför det svenska samhällets syn på och bestämmelser om religiöst liv och tillhörighet till trossamfund. När arbetsgruppen använder sig av begreppet "samfund av folkkyrkokaraktär" definierar den begreppet som samfund, där "medlemskap i samfundet bygger på familjetillhörighet, tillhörighet till etnisk grupp eller motsvarande och inte på individuell bekännelse till samfundets tro".

Med tanke på konstitutionsutskottets kortfattade motivering till avslag på en liknande motion till fjolårets riksdag (mot. 1987/88:K615, KU 1988/89:4) är det anledning att påpeka, att dessa frågeställningar med all sannolikhet kommer upp till behandling på flera olika vägar under den närmaste tiden och därför kräver beredning. Det kan här räcka med att peka på två förestående händelser av betydelse i detta sammanhang.

I juni i år kommer påven hit. Med stor sannolikhet kommer frågan om den svenska religionsfrihetslagstiftningen upp antingen i samband med påvens besök eller som en följd av detta. Den romersk-katolska kyrkan kan uppenbarligen inte acceptera att i den svenska statens ögon och lagstiftning betraktas som en "sammanslutning för religiös verksamhet, vari ingår att anordna gudstjänst" (4 § religionsfrihetslagen). Naturligtvis kommer man att framställa önskemål om lagliga kategorier, som bättre svarar mot den

romersk-katolska kyrkans väsen. Därmed får den svenska statsmakten – förmodligen för första gången på ca 400 år – anledning att ta ställning till den kanoniska lagen, den romersk-katolska kyrkans rättssystem, i dess förhållande till Sveriges lag.

Den andra händelsen vi syftar på är kyrkomötets sammanträde i augusti i år, då kyrkomötet enligt planerna bl.a. skall ta ställning till ett förslag till bestämmelser om tillhörigheten till svenska kyrkan. Därmed väcks frågeställningen till liv om tolkningen av regeringsformens bestämmelser om den positiva och den negativa religionsfriheten. Vad den frågan ytterst gäller i detta sammanhang är, om grundlagen ger utrymme för även folkkyrkor i vårt land eller om även tillhörigheten till dessa skall vara grundad på individuell anslutning, grundad på en viljeyttring.

Självfallet bör det vara möjligt även för trossamfund av folkkyrkokaraktär att finnas och fungera i vårt land i enlighet med sin syn, tro och ordning. Möjligheterna till detta bör klaras ut. I ett första steg bör regeringen för riksdagen redovisa, vilka möjligheter som finns i den vägen enligt nuvarande lagstiftning.

Hemställan

Under hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om redovisning av gällande lagstiftning för medlemskap i trossamfund.

Stockholm den 12 januari 1989

Ulla Tillander (c)

Stina Eliasson (c)